

DOI: 10.7596/taksad.v8i4.2229

Citation: Çiftçi, D. (2019). Kültür, Sanat ve Siyaset İlişkisi: Kuzey Kıbrıs Örneği. *Journal of History Culture and Art Research*, 8(4), 484-507. doi:<http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v8i4.2229>

Kültür, Sanat ve Siyaset İlişkisi: Kuzey Kıbrıs Örneği

Relationship Between Culture, Art and Politics: The Example of North Cyprus

Dilan Çiftçi¹

Abstract

This study reveals the relationship between art and politics and discusses the concepts of art, politics and culture. In the study, first of all, the concept of culture is presented with a historical perspective and followed by discussions on cultural policies. In light of these conceptual discussions, the relationship between art and politics has been discussed in a wide range. The main aim of this study is to examine the cultural relations of Turkish Republic of Northern Cyprus as a concrete evaluation area. In this context, cultural policies in Northern Cyprus are studied in two stages.

In the first phase of the study, in the light of the existing documents, cultural policies and the analysis of documents for pressure groups which are thought to be effective on current policies and content analysis were applied to these documents. In this context, the laws, communities and concrete examples of these laws and regulations are examined. At this stage, the activities of the Department of Culture and its affiliated communities in the last year have also been demonstrated. In addition, content analysis for the existing documents of 3 pressure groups, which were considered to be effective on cultural policies, was applied in the second stage of the study. In examining these pressure groups, political parties, universities and non-governmental organizations in the field of culture were discussed. In the second phase of the study, the analysis of cultural policies in Northern Cyprus was made by using the in-depth semi-structured interview technique. As a result of these interviews with officials representing 5 (five) different branches of art, a discussion has been made and these discussions have been re-examined within the framework of the existing laws. In the light of the information and documents obtained, the relationship between art and politics in the Turkish Republic of Northern Cyprus has not been sufficiently integrated and it is stated that the existing branches of art and culture cannot find sufficient support. In this context, the necessity of revising and updating the cultural policies is important for the Turkish Republic of Northern Cyprus.

Keywords: Culture, art, politics, cultural policies, laws, Turkish Republic of Northern Cyprus.

¹ Yrd. Doç. Dr., Yakın Doğu Üniversitesi, İletişim Fakültesi, E-mail: dilan.ciftci@neu.edu.tr

Öz

Bu çalışma sanat ve siyaset ilişkisi incelenmek üzere belli kavramlara değinerek sanat, siyaset ve kültür ilişkisini ortaya koymaktadır. Çalışmada öncelikle kültür kavramı tarihsel bir bakış ile irdelenmiştir. Bununla birlikte politika ve kültür sanat politikaları tartışmaları ele alınmıştır. Bu kavramsal tartışmalar ışığında sanat siyaset ilişkisi geniş bir yelpazede ele alınmıştır. Tüm bu bilgiler ve tartışmaların somut bir değerlendirme alanı olarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sanat siyaset ilişkisinin kültürel açıdan incelenmesi çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu bağlamda, Kuzey Kıbrıs'ta kültür ve sanat politikaları çalışmada iki aşamada incelenmiştir.

Çalışmanın ilk aşamasında mevcut belgeler ışığında kültür- sanat politikaları ve mevcut politikalar üzerinde etkili olduğu düşünülen baskı gruplarına yönelik belge analizi ve bu belgelere içerik analizi uygulanmıştır. Bu bağlamda, çalışmada Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na bağlı Kültür Dairesi'nin yasaları, tüzükleri, toplulukları ile bu yasa ve tüzüklerin somut örnekleri irdelenmiştir. Bu aşamada Kültür Dairesi'nin ve bağlı toplulukların son 1 (bir) yıl içerisindeki faaliyetleri de ayrıca ortaya konmuştur. Bunun yanı sıra çalışmanın ikinci aşamasında, kültür sanat politikaları üzerinde etkili olduğu düşünülen 3 (üç) baskı grubunun mevcut belgelerine yönelik içerik analizi uygulanmıştır. Bu baskı gruplarının incelenmesinde, siyasi partiler, üniversiteler ve kültür alanındaki sivil toplum kuruluşları ele alınmıştır. Çalışmanın ikinci aşamasında ise Kuzey Kıbrıs'ta kültür ve sanat politikaları incelemesi derinlemesine yapılan yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. 5 (beş) farklı sanat dalını temsil eden yetkililerle yapılan bu görüşmeler sonucunda ortaya bir tartışma konmuş ve bu tartışmalar ise mevcut yasalar çerçevesinde yeniden irdelenmiştir. Edinilen bilgiler ve belgeler ışığında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde sanat siyaset ilişkisi yeterli boyutta entegre olmamış ve mevcut sanat dallarının yeterli desteği bulamadığı durumu ifade edilmiştir. Bu bağlamda kültür sanat politikalarının yeniden gözden geçirilerek düzenlenmesi gerekliliği Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti için önemini korumaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, sanat, siyaset, kültür-sanat politikaları, yasalar, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti.

1. GİRİŞ

Sanat ve siyaset ilişkisi ister güncel olsun isterse tarihsel bağlamda irdelensin politik sanat başlığı altında kendine pek çok çalışmada yer bulmaktadır. Bununla birlikte kültürel çalışmaların pek çoğunda ise sanat ve siyaset ideolojinin temsiliyeti şeklinde yer bulmaktadır. Sanatı bir ideolojinin temsiliyeti şeklinde ele alan bu çalışmalar ve karşıt kutuplaşmaları ele alan tartışmalar da sanatın tanımsal problemlerini çözümü ve sanatın siyaset ile olan tartışmalı ilişkisini kültür politikaları aracılığı ile ortaya koyma önemli çalışmaların merkezini oluşturmaktadır. Sanat ve siyasetin baştan itibaren tartışmalı olan tanımsal problemleri ile birlikte özellikle kültürel bağlamda farklı süreçleri içerisinde barındıran toplumlarda mevcut kültürün varlığını sürdürmesi ve devamlılığı açısından kültür politikaları ve sanata yönelik yapılan her adım önem arz etmektedir (Çiftçi, 2019a).

Kültür politikaları ve sanat ile ilgili tartışmaların hemen hemen hepsi batılılaşma konusuna değinirken, gerek Türkiye gerekse diğer doğu toplumlarında batılılaşma cumhuriyetin ilanını takiben yaşanmıştır ve ideolojilerle bağlantılıdır (Çiftçi, 2019b). Bu noktada cumhuriyetin ilk yıllarında batı da çok daha önceleri kurulan sanat kurumlarının karşılıklarının kurulduğunu görmekteyiz. Bu bağlamda devlet katkısı ile müze, konser ve tiyatrolar ara ara yapılmış olsalar da musikinin yerini balenin alması veya büyük çaplı festivallerin düzenlenmesi devlet katkısından ziyade sponsorlar ve yerel yönetimlerin

katkılarıyla gerçekleşmektedir. Bu durumun Kuzey Kıbrıs için de geçerli olduğunu söylemek yerinde bir tespit olacaktır. Sanat politikalarına bakıldığında edebiyatın ayrıcalıklı tutulmasıyla birlikte sinemanın ticari eğlence aracı olarak görülmesi ise, bugün dahi gerek Türk Sineması gerekse Kıbrıs Türk sinemasının göstermiş olduğu yavaş ivmenin temelini ışık tutan bir bilgi olacaktır.

Çalışmada Kıbrıs adası ve adanın kuzeyi özelinde yürütülen tartışmalarda, Kıbrıs'ın tarihsel süreçte geçirmiş olduğu kültürel süreçler ve farklı kültürlerden beslenerek oluşan güncel pratiklerin varlığı ve devamlılığı çağdaş kültür politikaları ile desteklenmekte yetersiz kalmıştır. Bu bağlamda, söz konusu politikaların varlığı ve sanat-siyaset ideolojinin temsiliyetidir anlayışı ile devam eden bu çalışmada, Kıbrıs adası zengin bir tartışma alanı sunarken, Kıbrıs Türkünün kültür ve sanat konusunda gelişim göstermekte zorluklar yaşadığını da ortaya koymaktadır. Bu bağlamda Kuzey Kıbrıs'ta değişen ideolojiler ve yönetimlerle birlikte kültür ve sanata verilen katkılar tartışılırken kurumların kuruluşları, işleyişleri ve faaliyetleri üzerinden eleştirel bir yaklaşım ortaya konmuştur.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kültür Kavramına Tarihsel Bakış

Kültür kelimesi disiplinlerarası çalışmalarda önemli kavramlar arasında yer bularak güçlü bir anlam kazanmaya başlamıştır (Williams & Williams, 1977:76-77). Bu duruma verilebilecek en güzel örnek, Alfred Kroeber ve Clyde Kluckhohn'ın 1952 yılında bilimsel ve popüler kaynakları temel alarak yaptıkları araştırmada 164 (yüz altmış dört) farklı kültür tanımına ulaşımlarıdır. Mejuyev (1987:7)'in de belirttiği üzere, kültür kavramında olduğu gibi, başka hiçbir toplumbilimde ve somut bilim dallarında bu karar çok sayıda tanımla karşılaşmamaktadır. Kültür kavramı sadece bilimsel değil, toplumsal ve tarihsel derinliğe sahip olması bu denli terminolojik çeşitliliğin olmasının nedeni olarak açıklanabilir (Merjuyev, 1987:8). Kültür kelimesinin çok fazla tanıma sahip olması, tanımların istenilen doğrultuda kapsamlı ve açıklayıcı olmamasının gerekçelerinin başında gelmektedir (Gray, 2004:44). Bununla birlikte kültür kelimesi ilk ortaya çıkışının, tarımla ilgili bir kökene sahip olması fikri etrafında toplanmaktadır (Gray, 2010; Williams, 2005; Williams, 1997). 'Kültür' kelimesi dilbilimciler tarafından Latince *edere-cultura* dan geldiği düşünülmektedir (Mejuyev, 1987:22).

Colere kökünden gelen *cultura* kelimesinin Latince kökeni olup, korumak, yetiştirmek ve ikamet etmek gibi durumları ifade etmek için kullanılmaktadır (Williams, 1976/2005:106-107). *Cultura* kelimesinin ilk kullanımına bakıldığında tarımsal etkinlikleri anlatmak olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki *cultura* işlemek, onarmak, inşa etmek, bakım ve özen göstermek, ekip, biçmek, iyileştirmek ve eğitmek gibi pek çok anlama gelen *colere* sözcüğünden türetilmiştir. *Cultura* kelimesini Romalılar ilk olarak insan tarafından yetiştirilen bitkiler ile doğada kendiliğinden yetişen bitkilerden ayırmak için kullanmışlardır. Sera ve laboratuvar ortamında yetiştirilen bitkilere kültür bitkisi denmesi, kavramın günümüze kadar uzandığının bir göstergesidir. Türkçede kültür karşılığı olan 'ekin' terimi de *colore* fiili temel alınarak üretilmiş bir kavramdır.

Başlarda tarımla ilgili olan kök anlamı sonradan yüklenen diğer anlamları da etkilemiştir (Özlem & Özkan, 2000:142). Kültür kelimesi, literatürde soyut anlamda kullanımıyla ilgili farklı görüşler yer almaktadır. Moles (1983:1) kelimenin ilk olarak 1793 de Alman sözlüğünde yer aldığını belirtirken, Güvenç (2002: 9) *Culture* şekliyle ilk olarak Voltaire'in 'insan zekasının oluşumu, gelişimi, geliştirilmesi, yüceltilmesi' anlamında kullandığını ve 1793 de Alman diline *cultur* şekliyle buradan geçtiğini ifade eder. Başka bir araştırma ise, kelimenin kökeninin Aydınlanma Çağına kadar gittiğini ve 18. yüzyılda önemli sözlüklerden birisi olan Fransa'nın en prestijli sözlüğü olarak kabul edilen

'Dictionnaire de l'Académie Française' de 'sanat kültürü', 'yazın kültürü', 'bilim kültürü' şekliyle kullanıldığını savunmaktadır (Galley, 2001:9).

Özlem ve Özkan (2000:143) kültür teriminin tekil kültür anlamında kullanılmasının M. Ö. I. ve XVIII. yüzyıllarında olduğunu ve bu tarihten itibaren çoğul olarak kullanılmaya başladığını ifade etmektedir. Böylece kültür, bir toplumun her alandaki düşünce, değer yargıları ve üretimlerinin tümünü kapsayan geniş bir yelpazede anlam içermeye başlamıştır. Özlem ve Özkan (2000:143), kültürün iki yönden çoğulluk kazandığını belirterek şöyle sıralıyor. Birinci olarak bir topluma mal olmuş öğelerin tümü ve ikinci olarak da bir toplumu diğerlerinden ayırt etmeye yardımcı olan kendine has özelliklerini ifade etmektedir.

Kültür kelimesinin kullanımı XIX. yüzyıl ortalarında yaygınlık kazanmıştır (Williams, 1976/2005:107) ve bu dönemde tekil ve çoğul kullanımları arasındaki fark daha belirgin olmaya başlamıştır (Özlem & Özkan, 2000:144). Kültür ilk olarak 18. yüzyılda felsefi yaklaşımda karşımıza Herder ile çıkmıştır (Özlem & Özkan, 2000:144). Herder 'kültürler' olarak kullanmış ve bu çoğul kullanımla her ulusun, her dönemin kendi içinde değişken öğelere sahip olduğunu belirtmesi gerekliliği üzerine durmuştur.

Matthew Arnold'un 1869 tarihli *Culture and Anarchy* kitabında kültür teriminin tekil ve çoğul anlamlarının ayrılmaz bir bütün olduğu üzerinde durmuştur. Tylor ise 1871 yılında yayınlanan *Primitive Culture* eseriyle kültürün çoğul anlamını günümüz literatürüne katmıştır (Williams, 1976/2005:108-110). Tekil ve çoğul anlamlarının kullanılmaya başlandığı dönemde kültür kelimesinin yanında uygarlık kelimesi de ortaya çıkmıştır. Almancada kültür terimi kabul edilirken İngilizce ve Fransızca'da uygarlık terimi kullanılmıştır (Özlem & Özkan, 2000:147). Önceleri bir ürün ve hayvan yetiştirip besleme şeklinde anlam bulan kültür terimini, 18. yüzyılın sonlarına doğru Williams, bir toplumun yaşam tarzı ve tinsel varoluşunu kapsayan terim olarak kullanmaya başlamıştır (Williams, 1981/1993:8). 1932 de Fransızca'da uygarlık kelimesinin karşılığı olarak tercih edilmiştir (Güvenç, 2002:96).

Uygarlık terimi (Turan, 1990:13-14), farklı coğrafyalarda örneğin Doğu'da medeniyet Batı'da ise *civilization* olarak tanımlandığı gözlemlenmektedir. Kültür ve uygarlık kelimesinin aynı anlamda kullanılması E. B. Tylor'un 1871'deki kültür tanımına dayanmaktadır. Etnolog G. Klemm'in *cultur* kelimesi 'Uygarlık ve kültürel evrim' anlamında kullanılması bu duruma bir örnek olabilir (Güvenç, 2002:96). Ziya Gökalp uygarlık teriminin kültürden daha geniş bir kapsama sahip olduğunu savunursa da (Turan, 1990:15), her iki terimi de birbirinden ayırmanın zor ve gereksiz bir çaba olduğunu vurgulamaktadır. Gökalp kültür kelimesi yerine hars kelimesini kullanarak ulusal bir terim olduğunu öte yandan uygarlık teriminin uluslararası bir içeriğe sahip olduğunu belirtmiştir (Turan, 1990:18-19). Tarihsel gelişimde kültür kelimesi üç şekilde yer alır. İlk olarak 13. yüzyılda karşımıza çıktığı şekliyle

- a. Manevi gelişim, estetik ve zihinsel gelişime ilişkin süreç
- b. Toplumun düşünsel ve sanatsal etkinliğinin olgusu ve yaşam biçimleri
- c. Toplumun ürünleri (Williams, 1976/2005:110).

2.2. Politika ve Kültür Politikası

Geniş anlamıyla 'bir toplumda değerlerin otoriteye dayanarak bölüştürülmesi' anlamına gelen politika daha dar anlamıyla siyasi iktidarı konu almaktadır. Günümüz politika anlayışında siyasal faaliyetlerin 'özünün ve iç dinamiğinin' araştırılması önem kazanmıştır (Miller, 2010). Siyasi kararların şekillenmesi ve kimler tarafından nasıl hayata geçirildiği siyasi katılımın, gelişim ve değişimin toplumdaki yeri gibi sorunları belli başlı alt başlıklar altında toplayabiliriz (Kapani, 1992:22, 27-28). Arapça kökenli olan siyaset terimi kamu düzeninin sağlanıp yönetilmesi yanında ayrıca eğitilmesi anlamını da içinde barındırmakta olup toplumun yönetilmesinde, biçimlendirilmesinde nasıl bir yöntem takip edileceğini

ve işlevlerinin ne olacağını belirlemesi kısaca ifade etmek gerekirse bir toplumun bugünü ve geleceğini şekillendirmede alınacak kararlardaki güç olduğunu belirtmek gerekir (Alver, 2007:134).

Politikanın toplumsal yaşamı düzenleme sorumluluğundan bahsederken kültür kavramını bunun dışında tutamayız. Kültürün oluşumunda siyasetin rolünün önemini Eagleton (2000/2005:75), kültür siyasetin ürünüdür, siyaset kültürün itaatkar hizmetçisi değildir diyerek ifade eder. Politika, kültürün nasıl ortaya koyulup geliştirileceği konularında karar alma mekanizması olarak işlev görmektedir.

Bennet (2006: 123)'ya göre sosyal ve beşeri bilimlerde öne çıkan çalışma alanı olarak kültür politikaları uygulamada politika konusundan farklılaştığı görülmektedir. Akademisyenler, zorunlulukları değerlendirme, varsayımları sorgulama, alternatif üretme çabasıdayken öte yandan politikacılar kurumsal ve politik zorunluluklarla meşgul olmaktadır (Bennet & Silva, 2006). Kültür ve politika üzerinde yapılan çalışmalar, günümüzde en dikkat çeken çalışmalar arasındadır (Bennet, 1999:14). Miller ve Yúdice (2002:4) kültür politikasının amacını politika ile kültür arasındaki ilişkisinin hangi aşamalarda yönetilebilir olduğunun anlaşılması şeklinde tanımlamaktadır.

Kültür alanında yapılan diğer çalışmalar kültürel faaliyetlerin finansmanı, toplumda nasıl kullanılacağı ve hangi toplumsal konulardan daha öncelikli olacağı konusundadır (Miller and Yúdice, 2002:4-5). İlk olarak zevke hitap eden maddi, siyasal ve toplumsal alanlarda göreceli olarak bağımsız sayılan ve estetiğin öne çıktığı pratikleri kapsamaktadır. Bir diğeri ise kültürü bir kimlik kaynağı olarak ele alan durumları kapsamaktadır (Said, 1993/1998:12-14). Böylece kültürle zamanla toplumda benlik bilincinin ortaya çıktığı bir yapı ile karşılaşmaktadır. Temel olarak siyasal olanla kültürel olanın birbirinden ayrılmadığı bir yapı oluşmaktadır. Bu ikisi arasındaki ilişkiyi açıklayan Eliot (1962:83) kültürü siyasetin bir dalı olarak betimlemektedir. Deren (2002:388) kültürün her zaman siyasal bir yönünün olduğunu ve siyasetin kültürün içinde onu dönüştürecek güce sahip olduğunu belirtmiştir.

Miller ve Yúdice, estetik ve antropolojik yönleriyle politika ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Estetik açıdan ele almak gerekirse kültür sosyal gruplar arasında yer alan ortak zevkleri, benzer ve farklı yönleri ortaya koyan bir unsurdur. Antropolojik yönden ele alacak olursak kültür toplumsal alandaki yaşantıların örneğin dil, din, zaman ve mekân gibi dünyevi olguları nasıl yaşayacağımızın göstergesidir (Miller ve Yúdice, 2002:1). 'Kültür politikası' kavramı düşüncede çok eskiden beri varlık gösterse de XX. yüzyılda kullanıma girmiştir (Bennet, 1999:479).

1948 yılında kabul edilen İnsan Hakları Bildirgesinin 27. maddesindeki kültür hakkı kavramına dayanan kültür politikaları, ilk olarak karşımıza 1969 tarihli Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu toplantılarında ifade edilmektedir (UNESCO, 1969:26). 1958'de kabul edilen 27. maddenin 1. kısmında; "Herkes toplumun kültürel yaşamına özgürce katılma, güzel sanatlardan yararlanma, bilimsel gelişime katılma ve bundan yararlanma hakkına sahiptir" şeklinde ifade edilmektedir (United Nations, 1948). UNESCO, kültür politikası kavramı "devlet tarafından uygulanan kültürel faaliyetlere temel sağlayacak ilkeler, idari ve mali uygulama ve prosedürler" diye belirtilmiştir (UNESCO, 1969:19).

Kültür politikası, "Bir ülkede kültürlerin ve kültür varlıklarının korunması ve geliştirilmesi için kültürle ilgilenen devlet kuruluşlarının, bakanlıkların, yerel yönetimlerin, sivil toplum örgütlerinin, vakıfların, derneklerin, üniversitelerin, kültür alanlarında gerçekleştirdikleri ve halkın kültürel yaşama katılabilmesi için elverişli koşulların yaratılmasını sağlayan çabalardır" şeklinde ifade edilir. Bireylerin yaratıcılığı için gereken çalışmaların yapılması, örgütlerin oluşturulması, maddi ve sosyal kolaylıkların hayata geçirilmesi için yönlendirici olmak kültür politikalarının merkezinde yer alır (Topuz, 1998:7).

Kültür politikası, çağdaş ve akılcı hedefler belirlenerek geliştirilmesi gereken ilkeler ve programlı bir süreç olarak kabul edilmektedir (Yılmaz, 2009:1). Kültür kelimesinin politik söylemlerde her zaman sanat kelimesi ile aynı anlamda kullanıldığı gözlenmektedir. Kültür politikaları kavramını kısaca özetlemek gerekirse, devletin sanat, insan bilimleri, kültür mirasına yönelik dış pazara sunulmak üzere hazırlanan ürünleri içeren stratejilerden oluştuğunu söyleyebiliriz (Mulcahy, 2006:320). Kültür politikaları çok uzun zaman sanat politikaları ile aynı anlamda kullanılmıştır. Buna örnek olarak İngiltere’de kültürel faaliyetler denildiği zaman çoğunlukla sanatsal faaliyetler akla gelmektedir (Bennett, 2006:123). Sanat kavramı tüm bu farklı anlamlandırmalara rağmen kültür politikaları içindeki yerini korumakta ve önde gelen değerlerden olamaya devam etmektedir. Zamanla değişen kültür kavramının kapsamı müzeleri, sinemayı, basın-yayını, sahne sanatları ve radyo televizyonu içermeye başlamıştır.

Çok eskilere dayanan “sanat sanat için midir yoksa sanat toplum için midir” tartışması sonunda sanat toplum içindir görüşü kabul görmüştür. Her ne kadar bazı sanatçılar buna karşı gelse de Orhan Pamuk gibiler kendim için yazıyorum deseler de sanat politika ilişkisinin olduğunu savunanlar aslında idealist felsefenin ve estetiğin tipik konumunu da ortaya koymaktadır. Toplumsal muhalefetin ve mücadelenin gelişkin dönemlerinde olduğu gibi tekrardan dolayimsız bir biçimde sanat- politika ilişkisi bugün de kurulmalıdır. Sanat eserlerinde bağımsızlık ya da tarafsızlık diye bir şey yoktur. Sonuç olarak modernleşme bitmemiş bir süreç olarak süregelmektedir. Sanat ve politika birbirleri için vazgeçilmezdir.

2.3. Kuzey Kıbrıs’ta Kültür ve Sanat

Kuzey Kıbrıs’ın doğal güzellikleri kadar sosyal hayatı, gelenek ve görenekleri ayrıca toplumsal dayanışma duygusu da çok zengindir. Sosyal törenlerde ailelerin bir araya gelmesi büyük önem taşımaktadır. Kıbrıs’ta Türk toplumun en belirgin özelliklerinden ağırlama” Türk konukseverliğinin güzel bir örneğidir; çok gelişmiş kahve ikram kültürü vardır. Limonata ve çeşitli meyvelerden yapılan macun özgün ikramlar arasındadır. İkram ve konukseverlik Kuzey Kıbrıs kültürünün en belirgin özelliğidir.

2. 3. 1. El Sanatları

Kıbrıs’ta evlerde çeşitli el maharetleri üretilmektedir. Bunlardan en önemlisi Lefkara ve İpek Kozası işidir. Bu iki sanat kıymetli el sanatı ürünüdür ve genellikle cam çerçeve içinde sunulur, duvar süsü, örtü ve ev süs eşyası olarak sunulur. Ayrıca bazı otların sazların, bitkilerin saplarından üretilen sele, sepet, sesta gibi özgün ürünler üretilmektedir. Ağaç oymacılığı ve sandık üretimi de el sanatları bakımından önemli yer tutmaktadır. Tüm bu el işlemlerinde çeşitli motifler, çiçekler, kuşlar, yapraklar geometrik desenler işlenmektedir. Bu konuda Halk Sanatları Vakfı (HASDER) maddi katkı koymala birlikte yeterliliği tartışılmaktadır.

2. 3. 2. Halk Dansları

Kıbrıs Türkhalkı için, halk dansları çok çeşitli ve önemli bir sanat dalıdır. Düğün, sünnet törenleri ve çeşitli etkinliklerde kızlı erkekli ve oldukça hareketli oynanan halk dansları toplumda çok büyük önem arz etmektedir. Dansların hareketli olmasının yanı sıra yörelere göre değişkenlik arz eden renk ve desen el işlemleri ile bezeli folklorik kıyafetler mevcuttur. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Halk Dansları ekipleri uluslararası pek çok ödüle laik görülmüşlerdir. Kıbrıs Halk Dansları Federasyonu

faaliyetleri maddi bir katkısı vardır ancak kültür sanat ile ilgili diğer kurumlarla iş birliği konusunda yeterli olduğu konusu tartışılmaktadır.

2. 3. 3. Tiyatro ve Sahne Sanatları

İlk tiyatro sahnesi 1963 yılında kurulmuştur. 1966 yılında ise Devlet Tiyatrosu olarak anılmaya başlanmış ve yerli ve yabancı oyunlar sergileyerek kültür hayatına dahil olmuştur. Üniversiteler ve kültür Sivil Toplum Kuruluşları (STK) çokuluslu öğrencilerin gerçekleştirmiş oldukları sosyal ve sanatsal etkinliklerle topluma zenginlik katmaktadır. Bakanlığın Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrolarına verdiği maddi katkısı yeterli olmayıp diğer kurumlarla iş birliği pek mevcut değildir.

2. 3. 4. Halk Müziği, Türk Sanat Müziği ve Klasik Müzik

Kıbrıs Türk Halk Müziği Anadolu Halk Müziğinden etkilenmiş ancak kendine has gelişerek yerel özellikler kazanmıştır. Toplum yılın değişik zamanlarında düzenlenen Türk Sanat Müziği konserlerine büyük ilgi göstermektedir. 1975'te kurulmuş olan Devlet Senfoni orkestrası ve korusu geleneksel olarak yılın belirli zamanlarında değişik müzik festivalleri gerçekleştirmektedir.

3. AMAÇ VE YÖNTEM

3. 1 Çalışmanın Amacı ve Literatüre Katkısı

Bu bilgiler ışığında, çalışmada Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kültür ve sanat politikaları iki aşamada incelenmiştir. Bu bağlamda çalışmanın ilk aşamasında mevcut belgeler üzerinden Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde kültür ile ilgili bakanlık ve söz konusu bakanlığa bağlı dairenin tüzük ve yasalarının incelenmesi amaçlanmıştır. Buna ilaveten, kültür ve sanat politikaları üzerinden etkisi olduğu düşünülen Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti siyasi partileri ve baskı grubu olarak kabul edilen üniversitelerin bu alandaki tutumları ele alınmıştır. Bu noktada, siyasi parti tüzükleri ($n=12$) ve üniversitelerin ($n=19$) kültür ve sanat kulüpleri ortaya konmuştur. Bu yolla çalışmanın ilk aşamasında söz konusu bilgi ve belgelere yönelik içerik analizi uygulanmıştır. Çalışmanın ikinci aşamasında ise Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kültür Dairesi'ne bağlı alt kurumların mevcut yasalara yönelik değerlendirmelerini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu yolla söz konusu birimlerin yetkilileri ile yarı-yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Kıbrıs genelinde ve Kuzey Kıbrıs özelinde kültür politikalarına yönelik yapılan çalışmaların sınırlılığı çalışmanın özgünlüğünü ve literatüre katkısını ortaya koymaktadır.

3. 2. Çalışılan Evren, Örneklem ve Araştırma Soruları

Çalışmada kültür ve sanat politikaları iki aşamada incelenmiştir. Bu yolla çalışmanın ilk aşamasında genel yasalardan oluşan evren üzerinden amaçlı örneklem tekniği kullanılmıştır. Söz konusu örneklemde mevcut yasa ($n=3$) ve tüzükler ($n=9$) aracılığı ile kültür-sanat politikaları ile ilgili bölümler ayrıştırılarak içerik analizine tabi tutulmuştur. Buna ilaveten çalışmanın birinci aşamasında Kuzey Kıbrıs'ta önemli bir baskı grubu olarak kabul edilen üniversitelerin arasından Yükseköğretim Planlama, Denetleme, Akreditasyon ve Koordinasyon Kurulu (YÖDAK) listesinde yer alanların ($n=19$) kültür-sanat merkezlerinin olup olmadığı incelenmiş ve kodlanmıştır. Ayrıca söz konusu

üniversitelerde bulunan kültür-sanat öğrenci kulüplerinin toplam öğrenci kulüplerine göre oranı da araştırmaya dahil edilmiştir. Çalışmanın ikinci aşamasında ise yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanıldığından KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'nda yetkili 5 (beş) farklı kişi ile görüşme yapılmış ve aşağıdaki araştırma sorularına cevaplar aranmıştır:

- **Araştırma Sorusu 1:** Kuzey Kıbrıs'taki kültür sanat politikalarında güç dağılımı nasıldır; yasa ve tüzükler nelerdir?
- **Araştırma Sorusu 2:** Kuzey Kıbrıs'taki siyasi parti tüzüklerinde kültür ve sanat yer bulmakta mıdır?
- **Araştırma Sorusu 3:** Kuzey Kıbrıs'taki diğer bir baskı grubu olan üniversitelerin kültür ve sanata katkıları nelerdir?
- **Araştırma Sorusu 4:** Kuzey Kıbrıs'taki diğer bir baskı grubu olan STK'ların kültür ve sanata katkıları nelerdir?
- **Araştırma Sorusu 5:** Kuzey Kıbrıs'taki Kültür Dairesi kurumlarının yetkilileri mevcut yasa ve tüzüklerin pratikteki karşılığını nasıl yorumlamaktadır?

4. BULGULAR

Kuzey Kıbrıs'ta kültür ve sanat ile ilgili yetkili bakanlık Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'dır. Bu durumda kültür politikalarını, yasa ve tüzükleri hazırlama, sunma ve yürütme konularında tek aktör konumundadır. Görsel 1 Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı teşkilat yapısını göstermektedir.

Görsel 1. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Teşkilat Yapısı

<http://www.mebnet.net/?q=node/10>

KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na bağlı Kültür Dairesinin görev ve amaçları Kültür Dairesi kuruluş yasasında belirtildiği şekliyle Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1. Kültür Dairesi Görevleri

Görevleri	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kültür Dairesi
1	Çağdaş ve özgün bir kültüre ulaşma yolunda, kültür-sanat yapıtlarının üretiminin nitelik ve nicelik olarak artırılması için çalışmalar ve düzenlemeler yapar.
2	Kıbrıs Türk kültürünü ve Kıbrıs'ta yaşanmış diğer kültürleri ortaya çıkarır, korur ve tanıtır. Kıbrıs Türk folklorunun bütün dallarında bilimsel saptama ve her türlü değerlendirmelerin yapılması ve arşivlenmesi için gerekli çalışmalar ve düzenlemeler yapar.
3	Özgün kültür değerlerimizin evrensel kültür içinde yerini alması için çalışmalar yapar.
4	Kültürümüzün ve kültür varlıklarımızın benimsenip korunması yozlaştırılmadan geliştirilmesi için çalışmalar ve düzenlemeler yapar.
5	Kültür ve moral değerlerimizin canlandırılmasını, yaşatılmasını ve gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlar.
6	Kültür-Sanat değerlerini halka ulaştırma, bölgeler arasında dengeli bir kültür-sanat gelişmesi sağlamak amacı ile bölgelerde daireye bağlı merkezler açar.
7	Sanatın özgürce gelişebilmesi ve sanatçının yüceltilmesi için gerekli çalışmalar yapar. Sanat ve sanatçıların korunması ve sanatçıların nitelikli ürün vermesini sağlamak için her türlü çalışma ve düzenlemeyi yapar.
8	Yazın sanatının geliştirilmesi, üretilen nitelikli yazın ürünlerinin basılıp yayılması için çalışmalar yapar. Kültür bakanlığı yayınlarının yaşama geçmesini sağlar. Kültürel ve sanatsal değerlerimizin basın-yayın ve diğer yollarla yurt içinde ve dışında yayılmasını ve tanıtılmasını sağlar.
9	Kültür birikiminin arşivlenmesini sağlar, çeşitli konularda arşivler kurar.
10	Kütüphaneleri çağdaş bir düzenleme ile halkın hizmetine sunar. Toplumumuzda kitap sevgisi ile okuma alışkanlığı gelişmesi, kütüphanelerin yaygınlaşması için çalışmalarda bulunur.
11	Plastik ve fonetik sanatların gelişmesi, aydınlaştırılması ve halka mal edilmesi için her türlü çalışmayı yapar.
12	Geçmişte ülkemize var olan el sanatlarının bulunup ortaya çıkarılması ve korunması, yeni el sanatlarının ekonomiye katkı getirecek bir konuma ulaşması için çaba harcar.
13	Güzel sanatların her dalında elemanların saptanıp ortaya çıkarılması, topluma kazandırılması, eğitilmesi, teşvik edilmesi, özendirilmesi için gerekli önlemleri alır.
14	Güzel sanatların çeşitli dallarında kurulan amatör ve yarı-amatör derneklerin çalışmalarına yardımcı olur ve destekler.
15	Kültür ve sanatın gelişmesine yaygınlaşması için güzel sanatların çeşitli dallarında özendirici çalışmalar, seminerler, festivaller ve benzeri etkinlikler düzenler.
16	Kültürel sahadaki Düşünce ürünlerinin günümüze kazandırılması, yerli ürünlerin dünya insanlığının yararına sunulması için kitap, dergi, ansiklopedi v.b. yayınlar yapar.
17	Dairenin bağlı bulunduğu Bakanlık tarafından en az 3 yılda bir düzenlenecek "Kültür-Sanat Kurultayı" nın toplanmasını, danışma nitelikli kararlar üretilmesini sağlar.

Kaynak: KKTC MEB Kültür Dairesi Kuruluş Yasası <https://kktckulturdaireesi.com>

4.1. Araştırma Sorusu 1

- *Kuzey Kıbrıs'taki kültür sanat politikalarında güç dağılımı nasıldır; yasa ve tüzükler nelerdir?*

Çalışmanın bu aşamasında Araştırma Sorusu 1'e cevap aranacaktır. KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı (MEB)'e bağlı Kültür Dairesi'nin mevcut 3 ($n=3$) yasası ve 9 ($n=9$) tüzüğü bulunmaktadır. Tablo 2 mevcut yasa ve tüzüklerin neler olduğunu Tablo 3 ise mevcut tüzüklerin neler olduğunu özetlemektedir.

Tablo 2. KKTC MEB'e bağlı Kültür Dairesi Yasaları

Yasalar	
1	Kültür Dairesi Kuruluş Yasası
2	Düşün ve Sanat Ürünlerini Derleme Yasası
3	Güzel Sanatlarda Olağanüstü Yetenekli Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Yasası

Tablo 3. KKTC MEB'e bağlı Kültür Dairesi Tüzükleri

Tüzükler	
1	Kültür Merkezleri Genel Tüzüğü
2	Kültür-Sanat Kurultayı Tüzüğü
3	Milli Kütüphane Tüzüğü
4	Halk Kütüphaneleri Tüzüğü
5	Güzel Sanatlarda Olağanüstü Yetenekli Çocukları Saptama Kurulunun Çalışma Tüzüğü
6	Güzel Sanatlarla ilgili Derneklere Yardım Tüzüğü
7	Kültür Yayınları Seçimi, Niteliği ve Basımını İçeren Esaslar Tüzüğü
8	Telif Hakları Tüzüğü
9	Kültür Sanat Danışma Kurulu Tüzüğü

Yukarıda listelenen yasa ve tüzükler dışında KKTC Kültür Dairesi'ne bağlı üç ($n=3$) topluluk bulunmaktadır. Bunun yanı sıra yukarıda verilen teşkilat yapısında da görüldüğü üzere Kültür Dairesi'ne bağlı olmayan 2 ($n=2$) topluluk bulunmaktadır. Bu iki topluluk Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosu ve Devlet Senfoni Orkestrası ve Korusu'dur. Tablo 4 KKTC MEB Kültür Dairesi'ne bağlı toplulukların isimlerini özetlemektedir. Topluluklarla ilgili detaylar ve son 1 yıl içerisindeki faaliyetleri Tablo 4a/b/c'de özetlenmiştir.

Tablo 4. KKTC MEB Kültür Dairesi'ne bağlı Topluluklar

Topluluklar	
1	Devlet Türk Müziği
2	Devlet Türk Halk Müziği
3	Devlet Halk Dansları Topluluğu

Tablo 4a. KKTC MEB Kültür Dairesi Topluluklar Amaç ve Faaliyetleri

Topluluk Adı	Kuruluş Tarihi	Sorumlusu	Amaç ve Faaliyetleri
Devlet Türk Müziği Topluluğu	1985	Şef Tuncay Langal	<p>Kıbrıs kültürünün bir parçası olan Türk Müziğini gelecek kuşaklara önemiyle paralel biçimde aktarmak; aslına uygun biçimiyle en üst düzeyde icra etmek, geliştirmek, tanıtmak, yaymak ve yaşatmak, plak, bank, kaset ve benzeri çeşitli yayımlar yapmak, araştırma ve incelemeler yapmak, yurtiçinde ve yurtdışında üst düzeyde icra ve temsil etmek amaçlarıyla kurulmuştur.</p> <p>Türk müziğinin klasik repertuarına ek olarak yerel bestekârların eserlerinden oluşan repertuarıyla verdiği konserlerin yanı sıra, kurulduğu tarihten beri birçok televizyon kurumunda TV ve radyo programları yapan topluluk, sosyal sorumluluk projeleri çerçevesinde çok sayıda hayır kurumu ve derneklerde konserler vermekte; yurtiçinde ve yurtdışında düzenlenen çeşitli uluslararası festivallerde, kongrelerde ve sempozyumlarda faaliyetlerini sergilemektedir.</p>
Devlet Türk Halk Müziği Topluluğu	11. 6. 1986	Özkan Pastırmacıoğlu	<p>Kıbrıs Türk kültürünü tanıtmak amacıyla çok sayıda konserler vermek.</p> <p>Kıbrıs Türkülerinin otantik özellikleri korunarak icra etmek.</p>
Devlet Halk Dansları Topluluğu	1973	Serhat Kozoğlu	<p>Temel amacı Kıbrıs Türk Halk Dansları ve Halk Müziği'ni benimsetip yaygınlaştırılmasına ve gelişmesine öncülük yapmak.</p> <p>Yurt içi ve yurt dışı etkinlikler ve şöenlere katılım.</p>

Tablo 4b. Kıbrıs Türk Devlet Tiyatroları*

Tarih	Sergilenen Oyun
8. 10. 2018	Şahane Düğün
9. 1. 2019	Ayrılık
10. 4. 2019	Antigone

*Kuruluş Tarihi 1965 (Müdürü İlknur Işıl Türkmen), son 1 yıl içerisindeki etkinlikler

Tablo 4c. KKTC Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası*

Tarih	Konser	Konser Yeri
6-7. 4. 2018	İlkbahar Konseri	KKM Rauf Raif Denктаş Salonu
15. 10. 2018	16. Kuzey Kıbrıs Müzik Festivali	AKM
13. 1. 2019	Ocak Konseri	DAÜ RRDKKS
16. 2. 2019	Sevgililer Günü Konseri	YDÜ AKKM
17. 4. 2019	Sıla 4 ile konser	YDÜ AKKM

* İlk Konser 28 Kasım 2015, son 1 yıl içerisindeki etkinlikler

Kültür Dairesi yasalarına yönelik yapılan içerik analizi sonuçlarından yasaların içerisinde kültür ve sanat anahtar sözcükleri aranarak kodlanmıştır. Tablo 5'e bakıldığında Kültür Bakanlığı'nın telif hakkı satın alınan ders kitapları haricinde aktif katkı koymadığı ve 1984 yılından bu yana sadece 3 (üç) kişinin olağanüstü yetenekli çocuk kategorisi kapsamında eğitim almasına katkı koyduğu ortaya çıkmaktadır. Söz konusu yasaların uygulamaya gelindiğinde yaşadığı aksaklıklar, yasaların pratikte sorunlu olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda yasa maddeleri, yürürlüğe girme yılları, kültür ve sanat kelimesi geçen maddelerini ve uygulama örnekleri Tablo 5'te özetlenmektedir. Bununla birlikte Tablo 6 mevcut tüzüklerin, yürürlüğe girme yıllarını, kültür ve sanat kelimesi geçen maddelerini ve uygulama örneklerini göstermektedir. Bu bağlamda, tüzüklere bakıldığında uygulama olarak sadece 7 (yedi) adet halk kütüphanesinin bulunduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 5. Kültür Dairesi yasalarda kültür ve sanat ilgili maddeler ve uygulama örnekleri

	Yasalar	Yürürlüğe Girme Yılı	Kültür-Sanat Maddeler	Geçen	Uygulanan Örnekleri
1	Kültür Dairesi Kuruluş Yasası	2. 3. 1987	-		"5 Bakanlıkça ve/veya bakanlık tarafından oluşturulan komisyonlar tarafından okullarda kullanılmak üzere hazırlatılan ve/veya telif hakkı satın alınan ders kitabı, öğretmen el kitabı, çalışma kitabı yazarlarına ve çizerlerine ödenecek telif hakkı miktarı ve süresi bu maddenin diğer fıkralarına bakılmaksızın Bakanlığın önerisi üzerine Bakanlar Kurulu'nca belirlenir. "
2	Düşün ve Sanat Ürünlerini Derleme Yasası		Bulunamadı		Bulunamadı

3	Güzel Sanatlarda Olağanüstü Yetenekli Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Yasası	10. 2. 1984	Bu tüzük, güzel sanatlarda olağanüstü yetenekleri dolayısıyla özel eğitim ve öğretime gereksinme duyan çocuklara uygulanır.	Bugüne kadar 3 gence bu imkan sağlanmıştır.
---	--	-------------	---	---

Kaynak: KKTC MEB Kültür Dairesi Yasaları <https://kktckulturdaireesi.com>

Tablo 6. Kültür Dairesi tüzüklerinde kültür ve sanatla ilgili maddeler ve uygulama örnekleri

	Tüzükler	Yürürlüğe Girme Yılı	Kültür-Sanat Geçen Maddeler	Uygulanan Örnekleri
1	Kültür Merkezleri Genel Tüzüğü	28.11.1997	Bu Tüzüğün amacı, toplam bireylerine okuma alışkanlığı kazandırmak kültür ve düşünce düzeyi ile dünya görüşlerinin gelişmesine, işlerinde daha bilgili ve başarılı yurttaşlar olarak yetişmelerine katkıda bulunmak, yurt içi ve uluslararası sahne sanatlarını güzel sanatlarını ve diğer sosyal etkinlikleri halk kitlelerine sunmak, yaymak ve tanıtmayı amaçlayan Kültür Merkezleri'nin kullanım ve çalışma esaslarını düzenlemeyi sağlamaktır.	
2	Kültür-Sanat Kurultayı Tüzüğü	25.1.2006	Amaç 3. Bu Tüzüğün amacı, KKTC Anayasası ile Kültür Dairesi (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) Yasası'nda yer alan kurallara uygun olarak kültür sanatın gelişmesi ve bu kurulların yaşama geçirilebilmesi için karar ve politikaları üretecek Kültür Sanat Kurultayı'nı oluşturmak ve bu Kurultay ile alt-kurulların görevlerini, toplanma yöntemlerini ve çalışma esaslarını düzenlemektir. Kapsam 4. Bu Tüzük, Kültür Sanat Kurultayı'nın ve alt kurulların oluşturulmasını, görevlerini ve toplanma yöntemleri ile çalışma esaslarını kapsar.	

3	Milli Kütüphane Tüzüğü	28.11.1997	"Kütüphane Materyali" Kütüphanedeki kitap, süreli yayın, el yazmaları vb. düşün ve sanat ürünleri ile çeşitli derleme materyalini;	
4	Halk Kütüphaneleri Tüzüğü	11.3.1997	Amaçlarına ulaşmak için Halk Kütüphanelerinde aşağıda belirtilen işler yapılır: (a) Çevresinin okuma ve bilgi edinme ihtiyaçlarını karşılamak üzere, kitap, broşür, dergi, gazete, harita, nota, film, plak, ses bantı, C.D, fotoğraf, tablo, plan, yazma eser v.b. gibi düşünce ve sanat ürünleri toplanır, düzenlenir, kullanıcıların yararlanışına sunulur, (i) Çevredeki eğitim, öğretim, sanat, kültür kuruluşları ile hastane, cezaevi vb. birimlerle kütüphane hizmetlerinin yaygınlaştırılması yönünde işbirliği imkanları araştırılır.	7 tane halk kütüphanesi mevcuttur.
5	Güzel Sanatlarda Olağanüstü Yetenekli Çocukları Saptama Kurulunun Çalışma Tüzüğü	10.2.1984	Bulunamadı	
6	Güzel Sanatlarla ilgili Derneklere Yardım Tüzüğü	1986	Dernek", Dernekler Yasası uyarınca belirli bir ortak amacı gerçekleştirmek için kurulmuş olup güzel sanatlarla uğraşan insanların ve Kıbrıs Türk Halkının ilerlemesi için güzel sanatların tüm alanlarında toplumun anlayış ve beğenisini geliştirmeye yönelik kullandığı yöntemi ve tekniği de içine alan sürekli yaratıcılıkta bulunan, para kazanmak için değil, kültürel ve sanatsal amaçlar için bir araya gelmiş kişilerin oluşturduğu dernekleri anlatır. "Güzel Sanatlar", Dekorasyon, grafik, plastik sanatlar, müzik, sahne ve gösteri sanatları, tiyatro, mimari, edebiyat, güzel yazılar	

			<p>ve içeriğinde sanatsal öğeler taşıyan belgesel, gibi insanda coşku ve hayranlık uyandıran sanatsal yaratıları anlatır.</p> <p>“Kültür”, Toplumun tarihsel süreç içerisinde ürettiği ve kuşaktan kuşağa aktardığı her türlü somut ve somut olmayan değerleri anlatır.</p>	
7	Kültür Yayınları Seçimi, Niteliği ve Basımını İçeren Esaslar Tüzüğü	30.6.1997	<p>Kapsam 3. Bu tüzük Bakanlıkça, basılacak, yayınlanacak, satın alınacak, yayını desteklenecek kültürel nitelikli her türlü eser ile bunların seçimini ve yayınlanmasını içeren genel esasları kapsar.</p> <p>Amaç 4. Kıbrıs Türk Toplumunun yayın alanındaki kültürel değere haiz eserlerinin saptanması, değerlendirilmesi ve toplumumuza kazandırılması ile ilgili genel esasları belirlemektir</p>	
8	Telif Hakları Tüzüğü	2.3.1987	<p>Bu Tüzüğün amacı, Kültür ve Sanatın gelişmesi, kültürel sahadaki düşünce ürünlerinin dilimize kazandırılması ve yazın sanatının geliştirilmesi, üretilen nitelikli yazın ürünlerinin ve ders kitaplarının basılıp yayınlanmasında yazarların haklarını düzenlemektir.</p> <p>8. Bakanlığın güzel sanatlar alanına giren her türlü resim, heykel, fotoğraf, Kitap kapağı, müzik eserlerine ve film şeridi, TV sahibi ile yapacağı sözleşme uyarınca ödenir. Bu gibi eserlere ödenecek ücret veya telif hakkı Bakanlıkça veya kurulacak komisyonlar tarafından saptanır. Halka sunulmuş bir sanat eserinin ve yayımlanmış diğer eserlerin amacın haklı göstereceği bir oran dahilinde ve içeriğini aydınlatmak maksadıyla bir bilim eserine konması; Halka sunulmuş bir sanat eserlerinin ilmi konferans veya derslerde konuyu</p>	

			aydınlatmak için projeksiyon veya buna benzer vasıtalarla gösterilmesi;	
9	Kültür Sanat Danışma Kurulu Tüzüğü	1986	Aynı sanat dalı veya alanında birden fazla kuruluş etkinlik gösteriyorsa Kurul'un o sanat dalı veya alanındaki iki üyeliği, bu kuruluşların ikişer temsilcisinden oluşan bir üst kurulca seçilir. Eğer ilgili sanat dalı veya alanında tek kuruluş varsa, iki temsilciyi de o kuruluş seçer. Eğer ilgili sanat dalı veya alanında temsil niteliği olan bir kuruluş yoksa, seçimi o dal veya alandaki sanatçı ya da yazarlar yapar	

Kaynak: KKTC MEB Kültür Dairesi Tüzükleri <https://kktckulturdaresi.com>

Yasa ve tüzüklerin uygulanma alanlarına derinlemesine bakılmak üzere çalışmada Kültür Dairesi'nin son bir yılda (1 Haziran 2018- 1 Haziran 2019) düzenlediği ve katkı koyduğu etkinlikler incelenmiştir. Bu noktada ortaya çıkan sonuçlar Tablo 7'de gösterilmektedir. Etkinliklere bakıldığında Kültür Dairesi'nin çoğunlukl faaliyetlere duyuru yapmak konusunda katkı koyduğu ve kendi bünyesindeki etkinliklerin de köklü geçmişi olan fuarlar ve etkinliklerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 7. Kültür Dairesi'nin son 1 yıl içerisindeki etkinlikleri ve destekleri

Tarih	Kültür Dairesinin etkinliği	Kültür Dairesi'nin katkı koyduğu etkinlik
10. 11. 2018	36. İstanbul Kitap Fuarı Kıbrıs Türk Yazın ve Plastik Sanatı	
24-30. 1. 2019	-	Kuzey Kıbrıs Seramikçiler Derneği Sergisi
29. 4. 2019	-	LTB Orkestrası Eşliğinde Korolar Söylüyor
16. 5. 2019	-	Esaretten Özgürlüğe Tiyatro Oyunu
25. 5. 2019	10. Masal Günleri Etkinliği	-
28. 5. 2019	Genç Sanatçılar Resim Yarışması Sergisi	-
4. 6. 2019	55. Kütüphane Haftası Etkinliği	-

4.2. Araştırma Sorusu 2

- *Kuzey Kıbrıs'taki siyasi parti tüzüklerinde kültür ve sanat yer bulmakta mıdır ?*

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti toplumunda kültür politikalarında yetkili bir diğer güç siyasi partiler olmuştur. Çalışmada aktif olarak siyaset yapan 12 ($n=12$) siyasi partinin tüzükleri ve amaç ve görevlerini bildiren belgeleri incelendiğinde büyük çoğunluğunda ($n=12$) kültür ve sanat konusuna yer vermediği görülmüştür. Bunun yanı sıra sadece iki siyasi parti (Ulusal Birlik Partisi ve Yeniden Doğuş Partisi) tüzüğünde kültür ve sanata yer verildiği görülmüştür. Tablo 8, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti siyasi partileri ve tüzüklerinde kültür-sanat maddelerinin bulunma durumlarını özetlemektedir.

Tablo 8. KKTC Siyasi Partileri Tüzüklerinde Kültür-Sanat

Siyasi Parti İsimleri	Tüzükte Kültür-Sanat
Ulusal Birlik Partisi (UBP)	✓
Cumhuriyetçi Türk Partisi (CTP)	-
Halkın Partisi (HP)	-
Toplumcu Demokrasi Partisi (TDP)	-
Demokrat Parti (DP)	-
Yeniden Doğuş Partisi (YDP)	✓
Yeni Kıbrıs Partisi (YKP)	-
Toplumcu Kurtuluş Partisi Yeni Güçler (TKPYG)	-
Bağımsızlık Yolu Partisi (BYP)	-
Birleşik Kıbrıs Partisi (BKP)	-
Milliyetçi Demokrasi Partisi (MDP)	-
Kıbrıs Sosyalist Partisi (KSP)	-

Yukarıdaki tablo ışığında Tablo 9, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti siyasi partilerinden Uluslar Birlik Partisi ve Yeniden Doğuş Partisi'nin tüzüklerinde kültür-sanata yer verdikleri maddeleri ve fıkraları ortaya koymaktadır. Bu bağlamda Ulusal Birlik Partisi için kültür-sanat konusu Madde 2/8'de ve Madde 3/b partinin amaçları arasında yer almıştır. Buna karşın Yeniden Doğuş Partisi'nin 2/c-f madde ve fıkralarında kültür-sanata yer verilmiştir.

Tablo 9. Tüzüğünde Kültür-Sanat Olan KKTC Siyasi Partileri

Siyasi Parti İsmi	Tüzükte Yer Alan Maddeler
Ulusal Birlik Partisi UBP	<p>Madde 2.</p> <p>Ulusal Birlik Partisinin amaçları şunlardır:</p> <p>(8) Kıbrıs Türk Halkı'nın, Türk Ulus'unun ayrılmaz bir parçası olduğunu içtenlikle kabul ederek, Türk Ulus'unun tüm tarih, kültür, dil ve din mirasını paylaştığımız Türkiye Cumhuriyeti ile ilişkilerimizi öncelikli bir yaklaşımla geliştirmek ve her konuda bütünleşmek.</p> <p>Madde 3.</p> <p>(b) Toplumsal hak ve çıkarların; ulusal, manevi ve kültürel değerlerin sürekli savunucusu olmak ve onlara, her zaman inançla ve kararlılıkla sahip çıkmak.</p>
Yeniden Doğuş Partisi YDP	<p>Madde 2.</p> <p>Yeniden Doğuş Partisinin amaçları şunlardır:</p> <p>(c) Toplumsal barış ve huzuru hâkim kılmak, Kıbrıs Türkünün milli ve manevi değerleri ile tarihi ve kültürel zenginliklerine sahip çıkmak,</p> <p>(f) Hürriyet, adalet, hakkaniyet ve fırsat eşitliğini esas alan, milli, insani ve ahlaki değerlerin ön plana çıktığı siyasi ve toplumsal düzen ile kültürel iklimi tesis etmek; kardeşlik hukukunu ve dayanışma kültürünü geliştirmek.</p>

4.3. Araştırma Sorusu 3

- *Kuzey Kıbrıs'taki diğer bir baskı grubu olan üniversitelerin kültür ve sanata katkıları nelerdir?*

KKTC'de Yükseköğretim Planlama, Denetleme, Akreditasyon ve Koordinasyon Kurulu listelerine göre Üniversitelerarası Akademik Koordinasyon Kurulu (ÜAKK)'ya katılan 19 ($n=19$) üniversite bulunmaktadır. Bu bilgi çerçevesinde söz konusu üniversitelerin öğrenci kulüpleri ve topluma hizmet vermek üzere kurulan kültür ve kongre merkezleri incelendiğinde en fazla kültür öğrenci kulübü ile ($n=15$) Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve en az kültür öğrenci kulübü ile ($n=2$) Kıbrıs Sağlık ve Toplum Bilimleri Üniversitesi öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra 19 ($n=19$) üniversite arasından 8 ($n=8$) üniversitenin kültür ile ilgili öğrenci kulübünün olmayışı ve kültür sanat merkezinin bulunmayışı da öne çıkan bir sonuçtur. Tablo 10, Yükseköğretim Planlama, Denetleme, Akreditasyon ve Koordinasyon Kurulu'nun resmî web sitesinde sıralanan ÜAKK'ya katılan üniversitelerin kültür sanat öğrenci kulüpleri sayılarını ve varsa merkezlerinin isimlerini özetlemektedir.

Tablo 10. Yükseköğretim Planlama, Denetleme, Akreditasyon ve Koordinasyon Kurulu'nun resmi web sitesinde sıralanan ÜAKK'ya katılan üniversitelerin kültür sanat öğrenci kulüpleri ve merkezleri

ÜAKK'ya Katılan Üniversiteler*	Üniversitenin Adı	Öğrenci Kulüpleri Sayısı	Kültür-Sanat Kulüpleri Sayısı	Kültür-Sanat Merkezleri
1	Doğu Akdeniz Üniversitesi	53	10	Rauf Raif Denктаş Kültür ve Kongre Sarayı
2	Girne Amerikan Üniversitesi	24	8	GAÜ Spectrum Uluslararası Kongre Merkezi Kültür ve Sanat Merkezi
3	Yakın Doğu Üniversitesi	18	4	Atatürk Kültür ve Kongre Merkezi
4	Lefke Avrupa Üniversitesi	24	5	-
5	Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi	49	6	-
6	ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü	44	15	ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi
7	İTÜ- KKTC Eğitim Araştırma Yerleşkeleri	-	-	-
8	Akdeniz Karpaz Üniversitesi	-	-	-
9	Girne Üniversitesi	13	4	Sağlık Kültür ve Spor Dairesi
10	Kıbrıs İlim Üniversitesi	24	7	-
11	Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesi	-	-	-
12	Kıbrıs Amerikan Üniversitesi	-	-	-
13	Kıbrıs Sağlık ve Toplum Bilimleri Üniversitesi	9	2	-
14	Uluslararası Final Üniversitesi	16	7	-
15	Ada Kent Üniversitesi	20	6	-
16	Bahçeşehir Kıbrıs Üniversitesi	-	-	-
17	Rauf Denктаş Üniversitesi	-	-	-
18	Arkın Yaratıcı Sanatlar ve Tasarım Üniversitesi	-	-	-
19	Kıbrıs Batı Üniversitesi	-	-	-

*Tabloda sıralama YÖDAK sayfasında verilen şekilde hazırlanmıştır.

Kaynak: <http://www.yodak.gov.ct.tr/Üniversiteler.aspx>

4.4. Araştırma Sorusu 4

- *Kuzey Kıbrıs'taki diğer bir baskı grubu olan STK'ların kültür ve sanata katkıları nelerdir?*

Siyasi partilerin yanı sıra üçüncü güç olarak kabul edilen sivil toplum kuruluşlarının da Kuzey Kıbrıs toplumunu yönlendirmede ve şekillendirmede etkili olmaktadır. Özellikle 2004 Annan Planı ve 2010 yılı sonrasında sürekli yükselen oranlarda yeni sivil toplum kuruluşlarının kurulması ve bu kuruluşların çeşitli alanlarda faaliyet göstermesi baskı grubu kategorizasyonu arasında öne çıkmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda çalışmada KKTC İç İşleri Bakanlığı'nın verdiği şekliyle yerleşim bölgelerine göre ayrılarak kültür alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının sayıları Tablo 11'de özetlenmektedir. Bu bağlamda kültür alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının daha yoğunluklu olarak Lefkoşa merkezde toplandığını söylemek yerinde olacaktır.

Tablo 11. KKTC STK'ların yerleşim yerine göre dağılımı ve kültür STK'ların oranı

Yerleşim Yeri	Toplam STK	Kültür STK	%
İskele	150	19	12.6
Gazimağusa	246	28	11.38
Girne	173	34	19.65
Güzelyurt-Lefke	63	6	9.5
Lefkoşa	944	150	15.88
Toplam	1557	237	15.22

4.5. Araştırma Sorusu 5

- *Kuzey Kıbrıs'taki kültür dairesi yetkilileri mevcut yasa ve tüzüklerin pratikteki karşılığını nasıl yorumlamaktadır?*

Çalışmanın ikinci aşamasında kültür sanat ile ilgili kurumların yetkilileri ile yarı-yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Bu bağlamda toplam 5 (beş) yetkili ile görüşülmüştür. Görüşmelerin detayları ile ilgili bilgiler Tablo 12'de belirtilmektedir. Görüşmelerin formatı gereği sorular önceden hazırlanmıştır. Bunlar:

Görüşme Soruları:

- Bakanlığın ve Kültür Dairesi'nin kurumunuza maddi bir katkısı var mıdır? Eğer var ise yeterli buluyor musunuz?
- Kurumunuz faaliyetlerine yeterli ilgi ve yardımın yapıldığını düşünüyor musunuz?

- Kurumunuzun KKTC'nin kültür sanat ile ilgili diğer kurumlarıyla iş birliği bulunmakta mıdır? Eğer var ise bu iş birliğini nasıl tanımlarsınız?

Tablo 12. Yarı-yapılandırılmış görüşmeler ile ilgili bilgiler

Görüşme Yapılan Kurum	Yetkili	Tarih	Yeri
Kıbrıs Halk Sanatları Enstitüsü	Yetkili	18 Temmuz 2018	Lefkoşa
KKTC Halk Dansları Federasyonu	Başkan	22 Temmuz 2018	Lefkoşa
Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosu	Müdür	23 Temmuz 2018	Lefkoşa
Kıbrıs Sanat Onursal Başkanı	Orkestra Şefi	24 Temmuz 2018	Lefkoşa
Kültür Dairesi	Yetkili	31 Mayıs 2019	Lefkoşa

Yapılan görüşmeler sonucunda görüşme sorularına verilen cevaplara göre veriler analiz edildiğinde, görüşülen 5 (beş) kurum yetkilisinin görüşme sorularına verdiği cevaplar sırasıyla şu şekilde olmuştur:

Görüşme Sorusu 1'e verilen cevaplar- Kültür Dairesi'nin sağladığı maddi kaynakların yeterli olmadığı üzerinde durmuş ve ayrılan bütçelerin sağlıklı bir şekilde söz konusu kurum ve kuruluşlara ulaştırılmadığının altını çizmiştir. Buna ilaveten maddi kaynakların eksikliği ile birlikte kültür-sanat faaliyetlerinin yetersiz kaldığını vurgulamıştır.

Görüşme Sorusu 2'ye verilen cevaplar- Kültür Dairesi'nin gerek yasa gerekse tüzüklerinde bulunan maddelerin uygulamada aksaklıklara ve gecikmelere uğradığı üzerinde duran yetkililer ilgi ve alanının da bu gecikmeler neticesinde azaldığının altını çizmiştir. Kültür sanat merkezleri açılması ve sanatçılara verilecek desteklerin izole olmuş durumdaki sanatçıların dünyaya açılmasında kilit önem taşıdığı ana fikrinden yola çıkarak yetkililer Kültür Dairesi'nin daha kapsayıcı yaptırımlarla belli başlı sanatsal faaliyetler konusuna eğilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Görüşme Sorusu 3'e verilen cevaplar- Kıbrıs El Sanatları, Kıbrıs Halk Dansları toplulukları yetkilileri kültür alanında faaliyet gösteren diğer sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içerisinde olduklarını belirtirken, bu iş birliğini Kıbrıs kültür-sanatını yaşatma yelpazesini altında ifade edebileceklerini belirtmiştir. Bunun yanında Kıbrıs Türk Tiyatrosu ve Kıbrıs Sanat yetkilileri ise iş birliğinin lokomotif sağlama ve mekân konusunda daha sıklıkla olduğunu ifade etmişlerdir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Kültür-sanat politikalarının incelendiği bu çalışmada kapsamlı olarak Kuzey Kıbrıs'ta mevcut yasa ve tüzükler, siyasi parti tüzükleri, üniversite kültür kulüpleri ve sivil toplum kuruluşları incelenmiştir. Elde edilen bilgiler ışığında Kuzey Kıbrıs'ta kültür-sanat politikaları ile ilgili yasa ve tüzüklerin yürürlüğe girme tarihlerinin oldukça eski olduğu buna karşın uygulama da yok denecek kadar az örneğe rastlandığı görülmüştür. Kültür Dairesi'nin mevcut üç yasasına yapılan içerik analizinde yasaların maddelerinde dahi kültür ve sanatın yer bulmakta güçlük çektiği ve yer bulduğu maddelerin genellikle genel ifadelerden oluştuğu görülmüştür.

Özellikle Güzel Sanatlarda Olağanüstü Yetenekli Çocukları Yetiştirmeye yönelik yasa ve tüzükler incelendiğinde ve Kültür Dairesi yetkilisi ile yapılan görüşme sonucunda bu yasadan yararlanabilen sadece üç çocuk bulunduğu ifade edilmiştir. Bu da kâğıt üzerinde yazılı olan ama pratikte uygulanmayan yasa ve tüzüklerin somut kanıtı olarak ortaya çıkmıştır. İlk olarak 1983 yılında bu yasadan yararlanan özel yetenekli çocuk bulunmaktadır. Buna ilaveten, bir çocuk eğitimini sürdürmekte ve bir çocuk da eğitim almak üzere seçilmiş bulunmaktadır. Bu yasa kapsamında verilen bursların sadece müzik alanını kapsıyor olması yasanın yeniden gözden geçirilmesi gerekliliğini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Yasada belirtilen Kültür-Sanat Kurultayı'nın en son on yıl önce 2009 yılında yapıldığını ifade eden Kültür Dairesi yetkilisi bunun yanında Kültür-Sanat Danışma Kurulu'nun rutin olarak çalıştığının altını çizmiştir. Yasa ve düzenlemelerin taslakların mevzuata takıldığı sorunundan bahseden yetkili aynı zamanda personel eksikliğine de vurgu yapmıştır. 2017'den bu yana devam eden Devlet Opera ve Balesi çalışmalarının henüz hayata geçirilememesi de bu alanda yapılacak olan her çalışmanın zaman aşımına uğradığını gösteren açıklamalar bir diğer somut örnektir.

Siyasi parti tüzükleri çalışmada incelenmiş olup, siyasi partilerin tüzüklerinde kültür ve sanata yer vermedikleri ortaya konmuştur. Bunun yanında üniversiteler kültür odaklı öğrenci kulüplerine yer vermişlerdir. Fakat, kültür ve sanata hizmet vermek üzere merkez kuran üniversitelerin sayısının azlığı tespit edilmiştir. Sivil toplum örgütleri ile ilgili yapılan çalışmada kültür anahtar sözcüğü ile yapılan kodlamada Kültür Dairesi'nin önceden Ekonomi, Turizm, Spor ve Kültür Bakanlığı'na bağlı olması sebebiyle spor kulüplerinin kültür odaklı sivil toplum kuruluşları arasında yer almasına neden olmuştur. İsminde çok sayıda kültür olan bu sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerine bakıldığında kültür ve sanata hizmet etmedikleri gözlemlenmiştir. Tüm bu bilgiler ışığında Kuzey Kıbrıs'ta kültür ve sanat politikalarının öncelikle bütçe bakımından dışarıdan gelen yardıma ihtiyaç duyduğu ortaya çıkmıştır. Kültür politikalarında gerekli düzenlemelerin ve güncellemelerin yapılması ihtiyacı ve pratikte uygulanmak üzere harekete geçilmesi gerekliliği önemini korumaktadır.

5.1. Sınırlılıklar ve Öneriler

Çalışmanın temel sınırlılığı nitel araştırma yöntemlerinden oluşan sınırlı örneklem üzerinden yapılmış olmasıdır. Bu sınırlılığı ortadan kaldırmak amacıyla çalışma iki aşamadan oluşmaktadır ve veriler kapsamlı şekilde kültür-sanat politikaları ile ilgili tartışmaları ortaya koymaktadır. İlerleyen çalışmalarda Kuzey Kıbrıs ve Türkiye arasında sanat-siyaset yaklaşımlarını karşılaştırmalı araştırmaları literatüre katkı koyacak niteliktedir. Aynı zamanda çalışmada ortaya çıkan önemli bir bulgu ise yasa ve tüzüklerin pratikte sıkıntılı olması idi. Bu bağlamda yaptırımları detaylı inceleyen analiz ve araştırmalar önemli noktalara ışık tutacaktır. Avrupa Birliği Hibe ve Projelerinin sanat ayağını inceleyen çalışmalar sanat ve dış siyaset ile ilgili ele alınabilirse anlamlı sonuçlar doğacaktır.

Bilgilendirme

Bu çalışma 13-15 Haziran 2019 tarihinde Midilli'de düzenlenen 2. Uluslararası Kültürel Bilişim, İletişim ve Medya Çalışmaları Konferansında özet olarak sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

Kaynakça

- Alver, K. (2007). Siyasal Eylem Alanı Olarak Kültür. *Alver, K. & Doğan, N. (Der.), Kültür Sosyolojisi* içinde, (129-140). Ankara: Hece Yayınları.
- Arnold, M. (1869). Culture and Anarchy: An Essay in Social and Political Criticism. *Collini, S. (Eds.). In Culture and Anarchy and Other Writings*, (53-188).
- Bennett, A. (1999). *Romantic Poets and the Culture of Posterity*, (Vol. 35). Cambridge: Cambridge University Press.
- Bennett, T. (1999). Putting Policy into Cultural Studies. During, S. (Eds.), *In the Cultural Studies Reader* (479-491). London: Routledge.
- Bennett, O. (2006). Intellectuals, Romantics and Cultural Policy. *International Journal of Cultural Policy*, 12(2), 117-134.
- Bennett, T., & Silva, E. B. (2006). Introduction Cultural Capital and Inequality: Policy Issues and Contexts. *Cultural Trends*, 15(2-3), 87-106.
- Çiftçi, D. (2019a). The complex nature of cultural rights: opposing ethical interpretations-The case of Kurds and Basques. *Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri*, 5(8), 424-433.
- Çiftçi, D. (2019). Şerif Mardin "Religion, So-Called Neutral Conception of Ideology". *Политикологуја релузује*, 13(1), 183-187.
- Deren, S. (2002). Kültürel Batılılaşma, Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce, Modernleşme ve Batıcılık içinde, Cilt:3, (382-387). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Eagleton, T. (2000). *The Idea of Culture*. Oxford: Blackwell.
- Eagleton, T. (2005). *Kültür Yorumları*. (Çelik, Ö. Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Eliot, T. S. (1962/2010). *Notes towards the Definition of Culture*. Faber & Faber.
- Galley, C. C. (2001). *Cultural Policy, Cultural Heritage, and Regional Development*, (Doctoral dissertation, New Jersey, Rutgers State University).
- Güven, B. (1979). *İnsan ve Kültür* (3. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Güven, B. (2002). *Kültürün ABC'si*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Gray, C. (2004). Joining-up or Tagging on? The Arts, Cultural Planning and the View from below. *Public Policy and Administration*, 19(2), 38-49.
- Gray, C. (2010). Analyzing Cultural Policy: Incurably Plural or Ontologically Incompatible? *International Journal of Cultural Policy*, 16(2), 215-230.
- Herder, J. G. (1784). Materials for the Philosophy of the History of Mankind. *Modern History Sourcebook*.
- Kapani, M. (1992). *Politika Bilimine Giriş*, (6. Baskı). Ankara: BB101 Yayınları.
- KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Kültür Dairesi Kuruluş Yasası: <https://kktckulturdaireesi.com>
- KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Kültür Dairesi Teşkilat Yapısı: <http://www.mebnet.net/?q=node/10>
- Kroeber, A. L. & Kluckhohn, C. (1952). *Culture: A Critical Review of Concepts and Definitions*. Cambridge, MA: Peabody Museum of American Archaeology and Ethnology, Harvard University Press.
- Mejuyev, V. (1987). *Kültür ve Tarih*. Ankara: Başak Yayınları.
- Miller, T. and Yúdice, G. (2002). *Cultural Policy*. Sage:London.

- Moles, A. (1983). *Kültürün Toplumsal Dinamiği*. (Bilgin, N. Çev.). İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Miller, T. (2010). Cultural Policy. *The Encyclopedia of Literary and Cultural Theory*.
- Moles, J. (1983). The Date and Purpose of the Fourth Kingship Oration of Dio Chrysostom. *Classical Antiquity*, 2(2), 251-278.
- Mulcahy, K., V. (2006). Cultural Policy: Definitions and Theoretical Approaches. *Journal of Arts Management, Law and Society*, 35 (4), 319-331.
- Özlem, D., & Özkan, K. (2000). *Kültür Bilimleri ve Kültür Felsefesi*. Ankara: İnkılap Yayınları.
- Said, E. (1993/1995). *Orientalism*. New York: Vintage.
- Topuz, H. (1998). *Dünyada ve Türkiye'de Kültür Politikaları*. İstanbul: Adam Yayınevi.
- Turan, Ş. (1990). *Türk Kültür Tarihi: Türk Kültüründen Türkiye Kültürüne ve Evrenselliğe*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Tylor, E. B. (1871). *Primitive Culture: Researches into the Development of Mythology, Philosophy, Religion, Art, and Custom* (Vol. 2).
- UNESCO (1998). Action Plan on Cultural Policies for Development. UNESCO web sitesinden erişildi: <http://www.unesco.org/cpp/uk/declarations/cultural.pdf>
- UNESCO (1996). Our Creative Diversity. UNESCO web sitesinden erişildi: <http://unesdoc.unesco.org/images/0010/001055/105586e.pdf>.
- UNESCO (1982). Mexico City Declaration on Cultural Policies. UNESCO web sitesinden erişildi: http://portal.unesco.org/culture/en/files/12762/11295421661mexico_en.pdf/mexico_en.pdf.
- UNESCO (1972). Intergovernmental Conference on Cultural Policies in Europe. UNESCO web sitesinden erişildi: http://ibergc.Cnart.mx/aula_virtual/unidades/contenidos/unidad_tres/apendice/unesco/ConfIntergPolCultHelsinki1972.pdf.
- UNESCO (1969). Cultural Policy: A Preliminary Study. UNESCO web sitesinden erişildi: <http://unesdoc.unesco.org/images/0000/000011/001173eo.pdf>.
- United Nations (1992). Declaration on the Rights of Persons Belonging to National or Ethnic, Religious and Linguistic Minorities. United Nations web sitesinden erişildi: <http://www2.ohchr.org/english/law/minorities.htm>.
- United Nations (1948). The Universal Declaration of Human Rights. Birleşmiş Milletler web sitesinden erişildi: <http://www.un.org/en/documents/udhr/>
- Yılmaz, B. (2009). *Türkiye'de Kültür Politikası ve Kütüphane*. Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği Ankara Şubesi Yayınları.
- Williams, G. M. (1976). Primary and long-term culture of adult rat liver epithelial cells. In *Methods in cell biology* (Vol. 14), (357-364). Academic Press.
- Williams, R. & Williams, R. H. (1977). *Marxism and Literature* (Vol. 392). Oxford Paperbacks.
- Williams, W. W. (1981). The Equality Crisis: Some Reflections on Culture, Courts, and Feminism. *Women's Rights*, 7, 175.
- Williams, R. H. (1997). *Cultural Wars in American Politics: Critical Reviews of A Popular Myth*. New Jersey: Transaction Publishers.
- Williams, R. (2005). *Culture and Materialism: Selected Essays*, (No. 11). Verso.